

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

**ПРОГРАМА
вступного іспиту
з української мови
для вступників на основі
базової загальної середньої освіти**

Вінниця – 2022

Програма вступного іспиту з української мови для вступників на основі базової загальної середньої освіти / укл. Л. В. Ненчинська – Вінниця : Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2022. с. 29

Програма вступного іспиту з української мови для вступників на основі базової загальної середньої освіти містить детальні методичні вказівки щодо складання письмового іспиту у формі диктанту та у формі співбесіди. У програмі окреслено вимоги до знань та умінь вступників з української мови, розписано критерії оцінювання правописних умінь і навичок вступників, запропоновано зразок диктанту для вступного випробування, вміщено порядок проведення співбесіди з української мови тощо.

Програму вступного іспиту з української мови для вступників на основі базової загальної середньої освіти обговорено і схвалено на засіданні кафедри української філології (протокол № 7 від 16 лютого 2022 року).

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора коледжу

_____ К. Ф. Войцехівський

« ____ » _____ 2022 р.

ПРОГРАМА
вступного іспиту
з української мови
для вступників на основі
базової загальної середньої освіти

Пояснювальна записка

Вступний іспит з української мови має на меті з'ясувати рівень сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь і навичок кожного вступника.

Тексти диктантів та речення для різних видів мовних розборів відображають рівень розвитку сучасної української мови, різноманітність синтаксичних конструкцій, лексичну повноту й багатство стилістичних засобів та відповідають нормам літературної мови. Вони представляють українську літературу, історію та культуру, зокрема творчість письменників, чії імена введено до шкільних програм з української літератури, історико-публіцистичні та науково-популярні праці відомих діячів української культури, сучасну публіцистику, науково-популярну літературу тощо.

Текст диктанту є відносно цілісним і завершеним, помірно насичений орфограмами й пунктограмами, що передбачені програмами з української мови як обов'язковий орфографічно-пунктуаційний мінімум.

Методика підготовки, проведення та перевірки письмового іспиту з української мови відповідає вимогам до виконання та перевірки письмових робіт, визначеним наказом МОН України (№1/9-342 від 18.05. 2009 р.). В основу критеріїв оцінювання екзаменаційних робіт покладено чинні в загальноосвітній школі норми оцінювання знань, умінь і навичок учнів з української мови.

Складено на підставі наказу МОН від 12.10.2020 № 1262 «Деякі питання проведення в 2020-2021 н.році державної підсумкової атестації осіб, які здобувають загальну середню освіту».

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА УМІНЬ ВСТУПНИКІВ

Вступник повинен уміти:

ОРФОГРАФІЯ

1. Позначати м'якість приголосних на письмі буквами *ь, і, є, ю, я*.
2. Правильно вживати м'який знак та апостроф, сполучення *йо,ьо*, подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних.
3. Правильно писати слова іншомовного походження.
4. Вживати *о, е*, дефіс в складних словах.
5. Правильно писати слова з *нів*.
6. Правила переносу частин слова із рядка в рядок.
7. Вживати велику букву.
8. Застосовувати правила написання прізвищ і географічних назв.
9. Дотримуватися правил правопису іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів, дієприкметників, дієприслівників, прислівників, прийменників, сполучників, часток, вигуків.

ПУНКТУАЦІЯ

1. Правильно вживати розділові знаки в кінці речення.
2. За певних умов ставити тире між підметом і присудком.
3. Писати непоширені прикладки через дефіс, та прикладок, що беруться в лапки.
3. Виділяти порівняльні звороти комами.
4. Правильно ставити розділові знаки при однорідних членах речення, звертаннях і вставних словах, відокремлених членах речення.
5. Правильно вживати розділові знаки при прямій мові, цитатах, діалозі.
6. Ставити розділові знаки між частинами складносурядних, складнопідрядних, безсполучникових складних речень; в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Вступник повинен знати:

ОРФОГРАФІЯ

1. Правила позначення м'якості приголосних на письмі буквами *ь, і, є, ю, я*.
2. Правила вживання м'якого знака та апострофа, сполучення *йо, ьо*, подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних.
3. Правопис слів іншомовного походження.
4. Правила вживання *о, е*, дефіса в складних словах.
5. Правила написання слів з *нів*.
6. Правила переносу частин слова із рядка в рядок.
7. Правила вживання великої букви.
8. Особливості застосування правил написання прізвищ і географічних назв.
9. Правила правопису іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів, дієприкметників, дієприслівників, прислівників, прийменників, сполучників, часток, вигуків.

ПУНКТУАЦІЯ

1. Правила вживання розділових знаків в кінці речення.
2. Умови постановки тире між підметом і присудком.
3. Правила написання непоширених прикладок через дефіс, прикладок, що беруться в лапки.
4. Правила виділення порівняльних зворотів комами.
5. Правила вживання розділових знаків при однорідних членах речення, звертаннях і вставних словах, відокремлених членах речення.
6. Правила вживання розділових знаків при прямій мові, при цитатах, при діалозі.
7. Правила постановки розділових знаків між частинами складносурядних, складнопідрядних, безсполучникових складних речень; в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Критерії оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь вступників на основі базової загальної середньої освіти

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є текстовий диктант.

Перевірці підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, визначені для запам'ятовування; постановка розділових знаків відповідно до опрацьованих правил пунктуації; правильність оформлення роботи. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Для екзаменаційного диктанту використовується текст, доступний для розуміння вступників на основі базової загальної середньої освіти. За обсягом тексти диктантів відповідають чинній програмі з української мови – містять 160 – 170 слів. Визначаючи кількість слів у диктанті, було враховано як самостійні, так і службові частини мови й вигуки.

Диктант оцінюють однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, або в корені однокореневих слів уважається однією помилкою; при підрахуванні ці помилки (скільки б їх не було) вважаються за одну.
- помилки на те саме правило, але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі помилки й негрубі (винятки з усіх правил; написання великої літери в складних власних назвах; правопис прислівників, утворених від іменників з прийменниками; заміна одного розділового знака іншим; випадки, що вимагають розрізнення *не і ні* (у сполученнях *не хто інший, як; не що інше, як; ніхто інший не; ніщо інше не...*); пропуск одного із сполучуваних розділових знаків або порушення їх послідовності; заміна українських букв російськими); дві негрубі помилки вважають однією грубою; одна негруба помилка не враховується;
- за наявності в диктанті більше п'яти поправок оцінка знижується на бал.

**Нормативи оцінювання диктанту
на вступному іспиті з української мови**

для вступників на основі базової загальної середньої освіти

Кількість балів (за 12бальною шкалою)	Кількість орфографічних (чисельник) та пунктуаційних (знаменник) помилок	Кількість балів (за 100-200 бальною шкалою)
1	15 і більше (в сумі орфографічних і пунктуаційних)	
2	13 – 14 (в сумі орфографічних і пунктуаційних)	
3	11 – 12 (в сумі орфографічних і пунктуаційних)	
4	10/0+ 5 і більше виправлень	100
4,05	10/0, 9/1 + 2-3 виправлення	101
4,1	8/2, 7/3 + 2-3 виправлення	102
4,15	6/4, 5/5 + 2-3 виправлення	103
4,2	4/6 + 2-3 виправлення	104
4,25	3/7 + 2-3 виправлення	105
4,3	2/8+ 2-3 виправлення	106
4,35	1/9 + 2-3 виправлення	107
4,4	0/10 + 3-4 виправлення	108
4,45	9/0 + 3-4 виправлення	109
4,5	9/0 +1-2 виправлення	110
4,55	8/1 + 1-2 виправлення	111
4,6	7/2 + 1-2 виправлення	112
4,65	6/3 + 2-3 виправлення	113
4,7	5/4+ 2-3 виправлення	114
4,75	4/5 +2-3 виправлення	115
4,8	3/6 +2-3 виправлення	116
4,85	2/7 + 2-3 виправлення	117

4,9	1/8 + 2-3 виправлення	118
4,95	0/9 + 3-4 виправлення	119
5	8/0 + 3-4 виправлення	120
5,05	8/0 + 1-2 виправлення	121
5,1	7/1 + 1-2 виправлення	122
5,15	6/2 + 1-2 виправлення	123
5,2	5/3 + 2-3 виправлення	124
5,25	4/4 + 2-3 виправлення	125
5,3	2/6 + 2-3 виправлення	126
5,35	3/5 + 2-3 виправлення	127
5,4	1/7+ 2-3 виправлення	128
5,45	0/8+ 3-4 виправлення	129
5,5	0/8+ 1-2 виправлення	130
5,55	7/0 + 3-4 виправлення	131
5,6	7/0 + 1-2 виправлення	132
5,65	6/1 + 1-2 виправлення	133
5,7	5/2 + 1-2 виправлення	134
5,75	4/3 + 1-2 виправлення	135
5,8	3/4 + 1-2 виправлення	136
5,85	2/5 + 1-2 виправлення	137
5,9	1/6 + 1-2 виправлення	138
5,95	0/7 + 1-2 виправлення	139
6	6/0 + 1-2 виправлення	140
6,1	5/1, 4/2 +1-2 виправлення	141
6,2	3/3 + 1-2 виправлення	142
6,3	1/5, 2/4 + 1-2 виправлення	143
6,4	0/6 + 1-2 виправлення	144
6,5	5/0 + 1-2 виправлення	145
6,6	4/1 + 1-2 виправлення	146

6,7	3/2, 2/3 + 1-2 виправлення	147
6,8	1/4 + 1-2 виправлення	148
6,9	0/5 + 1-2 виправлення	149
7	4/0 + 3-4 виправлення	150
7,1	4/0 + 2 виправлення	151
7,2	4/0	152
7,3	3/1 + 3-4 виправлення	153
7,4	3/1 + 2 виправлення	154
7,5	2/2	155
7,6	2/2 + 3-4 виправлення	156
7,7	2/2 + 2 виправлення	157
7,8	1/3 + 2 виправлення	158
7,9	0/4 + 2 виправлення	159
8	3/0 + 3-4 виправлення	160
8,1	3/0 + 2 виправлення	161
8,2	3/0	162
8,3	2/1 + 3-4 виправлення	163
8,4	2/1 + 2 виправлення	164
8,5	2/1	165
8,6	1/2 + 3-4 виправлення	166
8,7	1/2 + 2 виправлення	167
8,8	1/2	168
8,9	0/3	169
9	2/0 + 4 виправлення	170
9,1	2/0 + 3 виправлення	171
9,2	2/0 + 2 виправлення	172
9,3	2/0	173
9,4	1(негруба)/1+ 3-4 виправлення	174
9,5	1(негруба)/1+ 2 виправлення	175
9,6	1/1	176

9,7	1(негруба)/1	177
9,8	0/2 + 2-3 виправлення	178
9,9	0/2	179
10	1/0 + 4 виправлення	180
10,1	1/0 + 3 виправлення	181
10,2	1/0 + 2 виправлення	182
10,3	1/0 + 1 виправлення	183
10,4	1/0	184
10,5	0/1 + 4 виправлення	185
10,6	0/1 + 3 виправлення	186
10,7	0/1 + 2 виправлення	187
10,8	0/1 + 1 виправлення	188
10,9	0/1	189
11	1(негруба) + 4 виправлення	190
11,1	1(негруба) + 3 виправлення	191
11,2	1(негруба) + 2 виправлення	192
11,3	1(негруба) + 1 виправлення	193
11,4	1(негруба)	194
11,5	0 + 4 виправлення	195
11,6	0 + 3 виправлення	196
11,7	0 + 2 виправлення	197
11,8	0 + 1 виправлення	198
11,9	0 + неохайна робота	199
12	0	200

ЗРАЗОК ДИКТАНТУ ДЛЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ВЕСНА ВСЕ-ТАКИ ПРИЙДЕ

У Сибіру немає осені й весни. Мазне раптом де-не-де пензлем по сумних, принишклих деревах рання осінь і тільки-но гляне на свої жовтогарячі та багряні акварелі, як враз усе прибере: і барви, і тепло, і саме листя. Наче хтось насуплений і мовчазний пройшов вересневої ночі по тайзі, старанно обминаючи сосни й ялини, і по-діловому обірвав геть усе листя на березах, соснах і черемсі. Не шурхотітиме довго під ногами опале листя, бо ось-ось вкриє землю перший сніг. За якийсь день-другий пролетять тут враз дикі гуси й качки, поспішаючи на південь.

І, здається, не вбратися вже ніколи деревам у зелене листя, не прорости крізь сніг буйній траві, не цвісти пишно барвистим сибірським квіткам – усе замела й поховала розлютована зима.

Та чи ж назавжди ?

Ні, прийде-таки неодмінно й сюди колись весна ! Хай запізниться вона, затримається десь на битих шляхах, доки дочвалає, неборака. Повернуться до холодної непривітної батьківщини птахи, швидко зазеленіє, немовби випущене на волю, листя на деревах, і ростиме воно невпинно - в погожий день і в світлу сибірську ніч. Знову оратиме й прикрашатиме матінку-землю людина *(За Б.Антоненко-Давидович; 172 сл.)*.

Поради вступникам, які готуються до написання диктанту

Готуючись до вступного іспиту з української мови, візьміть до уваги такі поради:

1. Ретельно повторіть вивчені орфографічні й пунктуаційні правила та винятки з них, адже текст екзаменаційного диктанту може містити будь-які орфограми і пунктограми, засвоєні вами в 9-му та попередніх класах.

2. Критично й вдумливо проаналізуйте орфографічні та пунктуаційні помилки, яких найчастіше припускалися у своїх письмових роботах протягом року. Поміркуйте, чим саме вони спричинені (можливо, неухважністю, а може, ви не знаєте відповідного правила чи плутаєте його з іншим тощо). Визначивши причину, легше запобігти помилці.

3. Перевіряючи диктант, зверніть особливу увагу на ті слова і розділові знаки, у написанні яких ви вагалися під час диктування.

4. Розчленовуйте орфографію та пунктуацію на частини. Визначте, що в кожній з них є основним. Орфограми, що пишуться за фонетичним принципом (звучання та написання збігаються) – вимагають лише уважного слухання. Для написання таких орфограм тренуйте слух.

5. Пам'ятайте, що існують такі правила орфографії, які розходяться з правилами орфоєпії: [ми^е луйе^н'с':а] – милуєшся, [зустр'ічайуц':а] – зустрічаються тощо. Ці орфограми пишуться за морфологічним принципом. У таких випадках треба добре знати морфологічну будову слова, словотвір, частини мови та їхні морфологічні ознаки, систему відмінювання й дієвідмінювання. До таких орфограм належать відмінкові форми змінних частин мови, дієсловні форми, правопис суфіксів і префіксів тощо.

6. Серед пунктограм можна виділити інтонаційні, структурні та змістові (сміслові). Найпростіше з інтонаційними: можна натренувати слух на окличну, питальну й розповідну інтонацію та паузи. Відтак, якщо знати, якій інтонації, паузі який знак відповідає, то основний мінімум розділових знаків буде поставлено правильно.

Структурні пунктограми найскладніші. Щоб ними користуватися, треба добре

знати синтаксичну будову речення, усі типи розділових знаків і основні правила їх постановки.

Змістові (сміслові) пунктограми є спільними зі структурними, бо синтаксична будова речення відображає його зміст, є формою логічного наповнення. Однак один логічний зміст може мати кілька синтаксичних структур із різними розділовими знаками: *як приїду – зайду; після приїзду зайду; коли приїду, то зайду.*

7. Під час самостійної перевірки бажано подумки озвучувати написане. Це допоможе вам вчасно помітити допущені помилки.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Співбесіда з української мови відбудуватиметься у такий спосіб: вступник протягом встановленого часу (30 хвилин) матиме можливість виявити знання з української мови шляхом виконання повного синтаксичного аналізу складного речення та фонетичного, морфологічного, морфемного аналізу вказаних слів.

ЗРАЗОК РЕЧЕННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ НА СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Прекрасний лелека в польоті^Ф, [і прекрасний^Б його політ, схожий на беззвучну мелодію^М], яка завжди викликає захват (Є.Гуцало).

ПОСЛІДОВНІСТЬ ТА ЗРАЗКИ РІЗНИХ ВИДІВ МОВНОГО АНАЛІЗУ

АЛГОРИТМ ФОНЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ СЛОВА

1. Записати слово фонетичною транскрипцією.
2. Вказати кількість складів у слові.
3. Дати характеристику кожного складу:
 - Відкритий чи закритий;
 - Наголошений чи ненаголошений.
4. Вказати кількість звуків та букв.
5. Дати характеристику кожного звука у слові підряд:
6. Голосні звуки характеризують так:
 - Наголошений чи ненаголошений.
7. Приголосні звуки характеризують так:
 - Дзвінкий, глухий чи сонорний;
 - Твердий чи м'який;
 - Подовжений (якщо таке трапляється).

ЗРАЗОК ФОНЕТИЧНОГО (ЗВУКО - БУКВЕНОГО) АНАЛІЗУ СЛОВА

[п о л'о́ т'і] – 3 склади, всі відкриті, 2-ий склад наголошений
6 звуків (3 голос., 3 приголос.), польоті – 7 букв.

[п]- приголос., глухий, твердий.

[о]- голос., ненаголош.

[л']- приголос., сонорний, м'який.

[о]- голос., наголош.

[т']- приголос., глухий, м'який.

[і] – голос., ненаголош.

Морфемний аналіз (розбір слова за будовою)

1. Визначити закінчення (змінити слово).
2. Визначити основу слова.
3. Визначити корінь (дібрати споріднені слова).
4. Визначити префікс (якщо є)
5. Визначити суфікс(якщо є).

ЗРАЗОК МОРФЕМНОГО АНАЛІЗУ

Розповсюджувачі – аналізоване слово іменник.

Його форми: розповсюджувач □, розповсюджувача, розповсюджувачів. Отже, закінчення – і, основа – **розповсюджувач-**. Добираємо споріднені слова: (розповсюджувач , розповсюджувати, розповсюджений). Спільна частина цих споріднених слів *всюд* (*всюдж*). Перед коренем визначаємо два префікси - *роз* та *по*. Після кореня визначаємо два суфікси – *ува-* та *ч* .

АЛГОРИТМ СЛОВОТВІРНОГО АНАЛІЗУ

1. Визначити лексичне значення слова.
2. Підібрати твірне слово до даного похідного.
3. Визначити спільну частину твірного і похідного слова (твірну основу).
4. Встановити твірні суфікси та префікси.
5. Зробити висновок про спосіб творення даного слова.

ЗРАЗОК СЛОВОТВІРНОГО АНАЛІЗУ

Школярка – лексичне значення – «дівчина, яка навчається в школі». Твірне слово – **школяр**. Твірна основа – **школяр**.

Поза твірною основою знаходиться суфікс **к**. Цим суфіксом утворилося слово **школярка**. Отже, це суфіксальний спосіб творення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ІМЕННИКА

1. Слово в тексті
2. Частина мови
3. Початкова форма (Н. в., одн.).
4. Назва істоти чи неістоти.
5. Власна чи загальна назва.
6. З конкретним чи абстрактним значенням.
7. Збірний чи з речовинним значенням.
8. Число.

9. Рід.
10. Відміна.
11. Група відмінювання (для I і II відмін).
12. Відмінок.
13. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ СЛОВА

На мелодію– іменник, початкова форма *мелодія*, назва неістоти, загальна назва, з абстрактним значенням, однина, жіноч. рід, I відміна, м'яка група, знахідний відмінок, входить до складу відокремленого поширеного означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИКМЕТНИКА

1. Слово в тексті (разом з іменником, від якого залежить)
2. Частина мови.
3. Початкова форма (Н. в. одн. чол. роду).
4. Розряд за значенням (якісний, відносний, присвійний).
5. Ступінь порівняння (для якісних прикметників).
6. Форма прикметника: коротка, повна.
7. Число.
8. Рід.
9. Відмінок.
10. Група тверда чи м'яка.
11. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИКМЕТНИКА

Прекрасний (лелека)– прикметник, початкова форма прекрасний, якісний, повна форма, однина, чолов. рід, називний відмінок тверда група, синтаксична функція - узгоджене означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧИСЛІВНИКА

1. Слово в тексті
2. Частина мови
3. Початкова форма.
4. Розряд за значенням: кількісний (власне-кількісний, дробовий, збірний, неозначено-кількісний) чи порядковий .
5. Група за будовою: простий, складний, складений.
6. Граматичні ознаки: відмінок, рід, число (якщо є).
7. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧИСЛІВНИКА

Кільканадцятьом – числівник, початкова форма *кільканадцять*, кількісний, неозначено-кількісний, складний, Д.в., синтаксична функція – входить до складу додатка..

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАЙМЕННИКА

1. Слово в тексті
2. Частина мови
3. Початкова форма.
4. Розряд за співвідносністю з словами інших частин мови (іменником, прикметником, числівником).
5. Розряд за будовою (простий чи складний).
6. Розряд за значенням: особовий, зворотний, присвійний, означальний, вказівний, питальний, відносний, заперечний, неозначений.
7. Граматичні ознаки: відмінок, особа, рід, число (якщо є).
8. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАЙМЕННИКА

Усіма – займенник, початкова форма *увесь*, співвідносний з прикметником, простий, означальний, О.в., множина, синтаксична функція у реченні – узгоджене означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄСЛОВА

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Початкова форма (неозначена форма дієслова)
4. Вид (доконаний чи недоконаний)
5. Перехідне чи неперехідне.
6. Стан (активний, пасивний, зворотно-середній, позастанове).
7. Спосіб (дійсний, наказовий, умовний).
8. Якщо дійсний спосіб, то час (теперішній, минулий, майбутній).
9. Якщо теперішній, майбутній час чи наказовий спосіб, то особа і число.
10. Якщо минулий час чи умовний спосіб, то число, а в однині ще й рід.
11. Дієвідміна.
12. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄСЛОВА

Пиши – дієслово, початкова форма *писати*, недоконаний вид, перехідне, активний стан, наказовий спосіб, , 2-га особа однини, 1-а дієвідміна , синтаксична функція- присудок.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИКМЕТНИКА

1. Слово в тексті
2. Початкова форма.(чол..р.однина
3. Вид (доконаний чи недоконаний)
4. Стан (активний чи пасивний)
5. Час.
6. Число
7. Рід
8. Відмінок
9. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИКМЕТНИКА

Вишитим (рушником) – дієприкметник, початкова форма вишитий, доконаний вид, пасивний стан, минулий час, однина чол. рід, О.в., синтаксична функція - узгоджене означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИСЛІВНИКА

1. Слово в тексті.
2. Вид (доконаний чи недоконаний) .
3. Дієприслівник перехідний чи неперехідний.
4. Час
5. Синтаксична роль у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИСЛІВНИКА

Сумуючи – дієприслівник, недоконаний вид, неперехідний, теперішній час, синтаксична функція - обставина.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИСЛІВНИКА

1. Слово в тексті,.
2. Частина мови.
- 3.Розряд за значенням (означальний : якісний, кількісний, способу дії чи обставинний: місця, часу, причини, мети).
- 4.Ступінь порівняння (для якісних, якщо є).
- 5.Спосіб творення і правопис.
- 6..Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИСЛІВНИКА

По-осінньому – прислівник, означальний способу дії, утворений префіксально-суфіксальним способом, прислівники, утворені префіксом **по** та суфіксом **-ому**, **-ему(-сму)**, **-и** пишуться через дефіс), синтаксична функція - обставина.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИЙМЕННИКА

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Група за походженням: первинний, вторинний.
4. Група за будовою: простий, складний, складений.
5. З якою відмінковою формою вживається.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИЙМЕННИКА

У саду – прийменник, первинний, простий, вживається з М.в. іменника.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ СПОЛУЧНИКА

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Група за походженням (первинний чи вторинний).
4. Група за будовою (простий, складний, складений).
5. Розряд за значенням: сурядний (єднальний, протиставний, зіставний, розділовий); підрядний (часу, причини, умови, мети, допустовий, порівняльний, наслідковий).
6. Група за способом уживання: одиничний, повторювальний, парний.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ СПОЛУЧНИКА

Чи...чи – сполучник, первинний, простий, сурядний, розділовий, повторювальний.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧАСТКИ

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Група за походженням: первинна чи вторинна.
4. Функціональний різновид: формотворча, заперечна, стверджувальна, питальна, модальна, вказівна.
5. Функція частки (відповідно до функціонального різновиду).
6. Комунікативна функція (якщо є).

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧАСТКИ

Тільки – частка, первинна, модальна (обмежувальна), модальна функція.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ВИГУКА

1. Група за походженням (первинний чи вторинний).
2. Розряд (емоційний, наказово-спонукальний, апелятивний).

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ВИГУКА

Матінко! – вигук, вторинний, емоційний.

АЛГОРИТМ СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

Просте речення (предикативна частина складного речення)

За комунікативною метою (розповідне, питальне, спонукальне) – тільки для речення.

За будовою граматичної частини (двоскладне /односкладне).

Для односкладних визначається розряд (номінативне, безособове, інфінітивне, означено-особове, узагальнено-особове, неозначено-особове).

За інтонацією (окличне, неокличне) – тільки для речення.

За наявністю всіх передбачених моделлю чи змістом речення компонентів (повне / неповне).

За наявністю другорядних членів речення (поширене / непоширене).

За наявністю елементів ускладнення (ускладнене / неускладнене).

Окремо характеризується група підмета:

підмет (за будовою, морфологічна форма вираження), означення (узгоджене / неузгоджене, морфологічна форма вираження);

група присудка: присудок (за будовою, морфологічна форма вираження), обставина (семантичний тип, морфологічна форма вираження), додаток (прямий / непрямий, морфологічна форма вираження).

ЗРАЗОК СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

Надворі повсюди лежала роса: на жовтій траві осінній, на круглій павутині попід стріхою у хліві... (Григір Тютюнник).

Речення розповідне, неокличне, просте, двоскладне, повне, поширене, ускладнене однорідними обставинами.

Група підмета: підмет *роса* – простий, виражений іменником у називному відмінку однини;

Група присудка: присудок *лежала* – простий дієслівний, виражений дієсловом дійсного способу, обставини місця *надворі повсюди* (узагальнююче слово) – виражені прислівниками, *на траві, на павутині* – виражені іменниково-прийменниковими конструкціями. Від обставини *на траві* залежать два узгоджені

неоднорідні означення – *жовтій і осінній*, від обставини *на павутині* залежить узгоджене означення *круглий* і неузгоджене означення *попід стріхою у хліві*, оскільки ці іменниково-прийменникові конструкції виражають не місце дії, а ознаку предмета за місцем його розташування.

АЛГОРИТМ СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

За комунікативною метою.

За інтонацією.

Накреслити схему складного речення.

Сполучникове чи безсполучникове.

Сполучникове : складносурядне чи складнопідрядне.

Складне безсполучникове: з однорідними (однотипними) / неоднорідними (неоднотипними) частинами.

Визначити характер семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами.

Складносурядне: з єднальним, з протиставним, з зіставним, з розділовим, значенням.

Складнопідрядне неускладнене: визначити семантичний тип підрядної частини.

Складнопідрядне багатокomпонентне: визначити кількість компонентів і вид підрядності (однорідна, неоднорідна, послідовна).

Складне з різними видами синтаксичного зв'язку: визначити кількість компонентів, види синтаксичного зв'язку та характер семантико-синтаксичних відношень між ними.

ЗРАЗОК СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ

1. *Якось раптово зчух і зів'яв рум'яний красень вечір, швидко густішали сутінки, на небі висіялися дрібненькі миготливі зірки, з широкої долини Росі на круті горби потягло туманом і сирю прохолодою.* (В. Малик)

Речення складне, безсполучникове, з однорідними (однотипними) частинами.

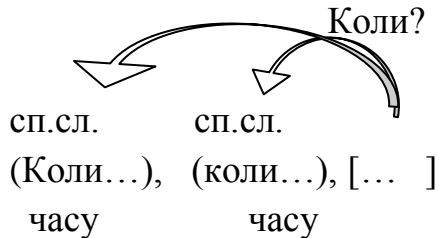
[...] [...] [...] [...]

Кожна предикативна частина складного речення аналізується, як просте речення без визначення комунікативної мети й інтонаційного забарвлення, наприклад: *з широкої долини Росі на круті горби потягло туманом і сирю прохолодою* – предикативна частина побудована за моделлю односкладного речення, безособова, повна, поширена, ускладнена однорідними додатками, головний член потягло – виражений дієсловом в неособовій формі, обставини *з долини і на горби* – виражені іменниково-прийменниковими конструкціями, мають значення місця, непрямі додатки *туманом і прохолодою* – виражені іменниками у формі орудного відмінка. Від обставини *з долини* залежить узгоджене означення *широкої*, виражене прикметником, від обставини *на горби* залежить узгоджене

означення *круті*, виражене якісним прикметником, від додатка *прохолодою* залежить узгоджене означення *сирою*, виражене якісним прикметником.

2. *Коли дерева в селі розкутаються, коли хати з-за своїх запон, зелених і жовтих, повиходять над шлях, мерзлякувато світячи голими своїми стінами, хочеться тоді піти в поле.* (Є. Гуцало)

Речення розповідне, неокличне, складне, сполучникове, складнопідрядне, з однорідною супідрядністю підрядних частин часу.

Кожна предикативна частина аналізується, як просте речення, без визначення комунікативної мети та інтонаційного забарвлення, наприклад: *коли хати з-за своїх запон, зелених і жовтих, повиходять над шлях, мерзлякувато світячи голими своїми стінами...* – предикативна частина побудована за моделлю двоскладного речення, повна, поширена, ускладнена відокремленими означеннями, вираженими двома напівпредикативними прикметниками, і відокремленою обставиною, вираженою напівпредикативним дієприслівниковим зворотом. Група підмета: підмет *хати* – простий, виражений іменником загальною назвою; група присудка: присудок *повиходять* – простий дієслівний, виражений дієсловом дійсного способу, обставини *з-за хат, над шлях*, виражені іменниково-прийменниковими конструкціями, належать до семантичного типу місця, відокремлена обставина *мерзлякувато світячи голими своїми стінами*, виражена напівпредикативним дієприслівниковим зворотом, належить до семантичного типу способу дії.

3. *Сонце спускалося на другий кінець шляху, і ліс на Кузьмівці ставав сизим, а на Кирикові Січці вершки дерев ніби тліли на вогні.* (П. Панч)

Речення розповідне, неокличне, складносурядне з єднальними і зіставними відношеннями між предикативними частинами.

[...], і [...], а [...]

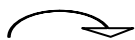
Кожна предикативна частина аналізується, як просте речення, без визначення мети висловлювання й інтонаційного забарвлення, наприклад: *і ліс на Кузьмівці ставав сизим...* – предикативна частина побудована за моделлю простого двоскладного речення, повна, поширена, неускладнена. Група підмета: підмет *ліс* – виражений іменником загальною назвою, від підмета залежить неузгоджене означення *на Кузьмівці*; група присудка: складений іменний присудок *ставав сизим* – виражений дієсловом-зв'язкою та прикметником.

4. *І тоді стало чути, як весело видзвонює у тиші вода, прозорий струмок*

перетинав стежку, і через нього було перекинуто кладку з сухої деревини. (О. Донченко)

Речення розповідне, неокличне, складне з різними видами синтаксичного зв'язку: підрядним, безсполучниковим і сурядним.

Що?

[...], (як...), [...], і [...]

з'ясув.

Кожна предикативна частина аналізується, як просте речення, без визначення мети висловлювання й інтонаційного забарвлення, наприклад: *і тоді стало чути* – предикативна частина побудована за моделлю односкладного речення, безособова, неповна (з лексично не вираженим додатком, позицію якого заповнює підрядна з'ясувальна частина), поширена, неускладнена. Головний член *стало чути* – аналітичної будови, від нього залежить обставина *тоді* – виражена прислівником, належить до семантичної групи часу.

Критерії оцінювання знань та умінь вступників на співбесіді з української мови у 2-х бальній системі

Грифом *«рекомендовано»* оцінюється відповідь вступника, який:

- свідомо, правильно й повно відтворює матеріал, здатний використовувати його у нестандартних ситуаціях;
- відповідає впевнено, аргументовано, супроводжує відповідь власними прикладами;
- має системні, дієві знання, самостійно здобуває й використовує інформацію, виявляє власне ставлення до неї;
- виконує всі мовні розбори;
- може встановлювати зв'язок між матеріалом, що вивчається, з раніше вивченим, а також матеріалом, засвоєним при вивченні інших предметів;
- встановлює найсуттєвіші зв'язки й залежності між мовними явищами, робить висновки;
- критично оцінює окремі факти, явища, ідеї;
- має багате монологічне мовлення, дбає про його чистоту та збагачення.

Грифом *«не рекомендовано»* оцінюється відповідь вступника, який:

- не володіє знаннями й вміннями відповідно до вимог програми;
- проявляє несвідоме, механічне засвоєння матеріалу з великою кількістю помилок;
- демонструє лише фрагменти знань;
- мовні розбори виконувати не може;
- має збіднене мовлення, не вміє будувати монолог.

Література для підготовки до вступного іспиту:

1. Бурячок А. А. Орфографічний словник. Київ: Богдан, 2000.
2. Волощак М. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання. Київ : Просвіта, 2000. 128 с.
3. Дияк О. В. Українська мова : комплексне видання для підготовки до ЗНО : навч. посіб. Київ : Літера ЛТД, 2015. 512 с.
4. Єрмоленко С. Я. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів . Київ : Либідь, 2001. 223 с.
5. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з української мови : 9-ий кл. / укладач О. М. Авраменко. Київ: Центр навч.-метод. л-ри, 2014. 80 с.
6. Збірник диктантів з української мови : 10-12 класи / упорядники : І. В. Тимченко, М. О. Алексеєва, Л. Г. Пенцова, Н. Г. Толстоко́ра. Харків : Основа, 2007. 96 с.
7. Збірник диктантів з української мови для 5-11 класів / упоряд. Н. І. Гноєва, Л. Г. Савченко, Л. А. Шевелева. Харків : Гімназія, 2011. 368 с.
8. Збірник диктантів з української мови для учнів 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів / укл. Н. І. Олійник. Жовті Води, 2012. 40 с.
9. Мала філологічна енциклопедія / [Уклали: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк]. Київ: Довіра, 2007. 478 с.
10. Олійник О. Світ українського слова . Київ : Хрещатик, 1994. 415 с.
11. Сікорська З. С. Словникові диктанти з української мови . Київ : Вежа, 1999.
12. Скрипник Л. Г. Власні імена людей. Київ : Наукова думка, 1986. 310 с.
13. Сучасна українська мова / За ред. О. Д. Пономарева. Київ: Либідь, 2001. 399 с.
14. Український правопис / [Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. Мови НАН України]. Київ : Наукова думка, 2012. 288 с.
15. Шевелева А. А. Новий збірник диктантів з української мови для учнів 5-11 класів та вступників. Харків: Ранок, 2010. 288 с.
16. Ющук І. П. Практичний довідник з української мови. Київ : Рідна мова, 1998. 224 с.

